

۱۰۰

انہونی ، اجتماعی ، فلسفی ، تاریخی ، ادبی مجموعہ
شیمڈیلک اون بش کونڈہ نشر اولونور

منہجیات :

یا شامق ایچون	« مصاحبه »	مصیبه شمع
قینالی زاده علی افندسک « تربیه »	« تربیه وی »	یوسف ضیا
مثل اعلا	« کلامی »	شرف الدین
ر داملا	« ادبی »	محمد صرغی
عالم معنوی و عالم اخروی	« تصوفی »	مصیبه شمع
قبر غزلر	« تاریخی »	علمی ضیا
شهاب الدین سهروردی	« فلسفی »	یوسف ضیا
حی بن یقظای	« رومان »	رشد
بو کوندن دونه	« شعر »	مصیبه عالی
کر کل یو واسی	« شعر »	قربیه مصیبه
چام ایجه ده بابل	« شعر »	فخر الدین عثمانیه
نشرین مصر اعنری	« شعر »	شرف لاطم
آوجی	« شعر »	حبیب فاضل
مینى مینیمه	« شعر »	جهت رشدی
غزل	« شعر »	محمد صرغی

استانبولده یتیشه ن ایلاک فیلسوفلریمزدن قینالی زاده علی افندی نك « تربیه »

حقنده کی افکار و تلقیاتنه بر نظر [۱]

قینالی زاده ، تربیه نظریاتنه « عنایت ازلیه » قانونی ایله باشلار . [۲] اوکا کوره نظام علمی ، سلسله بشرک دوامنی تأمین ایدن ؛ حیواناتک مناسبت جنسیه ، توالد و تکاثرینه سبت اولان بوقانوندر . [۳]

انسانلر ، احتمال مقتضای عقل ایله تناسلی آرزو ایتمز لر فقط عنایت ازلیه قانونی مناسبت جنسیه بی اولره یراشدیر مش ، تکثیر افراد و بقای نوعی تأمین ایتشدیر .

[۱] قینالی زاده علی چلبی حقنده محترم فرید بك افندی استادیمزك ادبیات فاكولته سی مجموعه سنك درت نومرولی صایسنده مفید برتدقیق واردر . فرید بك قینالی زاده نك حیات خصوصیه سی یازدقدن صوكر ا حیات فلسفیه سندزده قیصه جه بحث ایدر وشو سوزلری سویلر : قینالی زاده حقیقی بر فیلسوف ، مكمل براستاد ایدی . علوم عقلیه و نقلیه ده بك یوكسك بر موقع اشغال ایدن بو حكیم كاملك وجودیله بحق افتخار ایده بیلیرز . [تولدی ۹۱۶ وفاتی ۹۷۹ ده در] .

[۲] اخلاق علائی ، ایکنجی کتاب ، باب خامس . [بولاق باصمه سی ص ۱۸] .

[۳] قینالی زاده علی افندی نك « عنایت ازلیه » نامنی ویردیکی قانون حقنده کی فکری محتاج ایضاحدر بوقانون اسلام فیلسوفلری آراسنده اوتهدنبری معروفدر فیلسوفلر فلك صدورنده « ایجاب » قبول ایتدکاری ایچون اراده الهیه به عنایت ازلیه دیرلر فقط متکلمین عنایت ازلیه تعبیری یرینه « علم ازلی » و یرینه کوره « اراده ازلی » نامنی ویرلر قینالی زاده ایسه تعبیری فیلسوفلردن آلدیغی حالده تفسیری متکلمیندن آلیور و عنایت ازلیه بی شویله تفسیر ایدیور : عنایت ازلیه ، مبدأ اولك عالمی ایجاب و حادثاتی وار ایتك خصوصنده کی قصدندن عبارتدر ، دیگر بریده مبدأ فیاضك ، محسوسات عالمك بقاسنه و نظامك دوامنه التفاتی در . دیورایکنجی تفسیر فیلسوفلره ، برنجبسی ده متکلمینه یاقینلاشمقده در . بواکی فرق نظر دفته آلفله برابر عنایت ازلیه بی غرب فلسفه سندده اوققاز یونیستلرک دخی قولاندقلرینی کوریورز بونلر ، عنایت ازلیه قانونتی روح ایله جسم آراسنده کی نفوذ و تأثیری ؛ جوهرلرک یکدیگر یله اولان مناسبتتی ایضاح ایچون قبول ایتشدردر که بالاآخره لاپینیچ بونك یرینه « آهنگ ازلی » قانونتی وضع ایدرک اللهك هر ایشه مداخله و هر فعله مؤثر اولمهی یرینه بونلری آزلده قوروب بالاآخره مداخله سنه لزوم اولمایان بر آهنگ صورتنده ایضاح ایتشدیر . لاپینیچك نظریه سی بدرجه یه قدر معتزله نك تلقیسنه بکزه دیکی حالده مالبرانشك تلقیسی متکلمینه بکزر . بناء علیه عنایت ازلیه ، اراده ازلیه ، علم ازلی ، آهنگ ازلی کی تعبیرلری بر یرینه قاریشدیر ماملیدر .

بوصورتله نسلار وچو جوقلر وجوده کلیلر . و بوندن صو کرا قانون دها مهم نمره لر
ویرمک اوزره یکی بر صفحه یه داخل اولور . چونکه یکی نسلاری محافظه ، تربیه و تقویه
ایتمک لازمدر . غایت ازیله قانونی آنالره بابالره شفقت و محبت حسلری برلشدیرمکه
بوجهق امنیت آلتنه آلمشدر .

یکی نسل یتیشیر و آنا ، بابایه احتیاج آزالیرسه شفقت و محبت حسلری آزالیمه باشلار
و حتی بعض قوسلر یاورولری یتیشدیردکن صو کرا یووالرندن طرد ایدرلر . لکن انسانلر
« اللهک اخلاقی ایله متخاق اولکیز » امریله مکلف اولدقلری ایچون حیوانات درجه سنه
دوشمک شویله دورسون بر طاقم « مبادی » عالی ، مرتبه لرینه یوکسامکه واکتساب کمال
ایتمکه . مأموردرلر .

عالی مبدالره یوکسامک و تکامل ایتمک ، شه سز اسالی تربیه ایله آلد ایدیه جکدر
قنالی زاده ، بو نقطه یی اسالی صورتده تدقیق ایچون تربیه یی ، ولادت اول ، ولادت
انساننده ، ولادتدن صو کرا اولوق اوزره کوچک بر تصنیفه تابع طوتار [۴] اوکا کوره
چو جوق رحم مادرده ایکن اصيل بر قادینک قانیله بسلنمیدر بو سوزی ایله قنالی زاده
أصالتک معنوی مزیتلری نظر دفته آلمده و بر درجه یه قدر وراثتک تأثیراتی قبول ایتمکده در .
ودیورکه حر و اصيل بر قادیندن دوغان چو جوق حیاتنده طعن ولوم ایدلمکدن قورتولور .
و بو طرز حرکت پدر ایچون بروظیفه در . و ، دوشکون وعادی بر قادینه ازدواج ایتمکدن
اجتراز ایتمیدر .

چو جوغه ، دوغدیغی زمان آبی بر اسم طاقمه نك ده ترسیوی تأثیری واردر چو جوق
بو اسمله آبی تداعیلره صاحب اولاجق قییح اسمله متألم اولمایا جوق و بالا خره اسمی دکیشدیرمکه
لزوم حس ایتمه جکدر .

بوده تولد انساننده کی پدرک وظیفه لرندن بری در . بوندن صو کرا دها مهم اولوق
اوزره سوت آئمه زمانی کلیر . بونک اهمیت چو جغک غدا سنی تشکیل ایدن سوت ایله برابر
سوت ویردن قادینک أخلاق و عاداتک چو جغه سرایت ایتمه سنده در . قنالی زاده غدانک
تشکلات بدنیله اوزرنده کی تأثیراتنه و بالخصوصه أخلاق و معنویات اعتباریله بر چوق تبدلا
سببیت ویردجکله قوتله قانعدر . دیورکه ماوی کوزلی بر چو جفی حبشی بر قادین
أمری ردیکی زمان چو جغک کوزلری قازا اولور و سونک ماده یه بو قدر تأثیری اولور .

معنوی تأثیراتك دها زیادہ اولاجغہ شہہ ایدیلہ من بناء علیہ سوت أمر برمه مدتک زحم
مادر قدر اہمیتی وار . بوسیلہ درکہ حکما رضاعی ولادت ثانیہ عد ایتشلردر .
قنالی زادہ کورہ بوآنہ قدر اولان تربیہ، طبیعی تربیہ درہ بوندن آنہ و پدرمسئول
دکدر . طبق دنیاہ قیز اولاد ویا ارکک اولاد کلمہ سندہ طرفینک اختیاری اولدینی کی،
وبونقطہ دہ ابویندن برینک دیگرینی مؤاخذہ حق یوقدر .

طبیعی تربیہ درہ بزم خوشمزہ کیمین بر جوق جہتلر اولابیلیر فقط بدایتدہ بزم
خوشمزہ کیمین شیلرک بالآخرہ بزم ایچون دها خیرلی اولدینی واقعدر اونکچوندرکہ
قیز جوجق اوغورلی اولق وایوینہ طالع کتیرمک کی تفسیرانہ زمین اولمقدہ در .
بودوردن صوکر قنالی زادہ کورہ حقیقی تربیہ دوری باشلار و؛ تلقین دوری در
بومدندہ جوجغہ افعال حسنہ و مقبولہ تلقین ایدیلیر چونکہ جوجقلرک لوح ادراکی صافدر
ہر یولہ سوق ایدیلہ بیلیر وا کثرا، طبیعت بہیمیہ سی اقتضاسنجہ قنالہ مائلدر لکن ائی
تلقینلر جوجقلک لوح صافدہ کوکلہ شیرہ جوجوقیدہ عاروعیب اولاجق برشیئی کورولدکجہ
اوکا «ہای صاقین عیدر بردخی بونی ایلہ» دینلیر .

و ممکن ایسہ جوجقلک قباحتی کورمہ مکدن کلیدر . چونکہ «سن شویلہ یا بمشسک»
دنیلیرسہ جوجقلک پردہ سی یرتیلیر . بناء علیہ جوجغہ صریح بر صورتدہ سزرنش ایتہ ملی،
«بو ایشدہ سہو ایتدیکنز» دیملی یاخہ دیگر بر جوجق بویلہ بر شیئی یا بمش و شویلہ
بر عاقبتہ اوغرامش دیہرک اوندہ کوتولکہ قارشی حس نفرت اوایاندیرمیدر . ائی حسلر
اوایاندیرمق ایچون دہ کزیدہ لرک مناقبدن بحث ایتک لازمدر . ائی آدملر مدح ایدیلیر .
وقنالر تقییح ایدیلیر . جوجقلک حرکاتنہ بوصورتہ معقول مداخلہ لر یا بیلمازسہ و جوجقلک
ہر آرزوسی یرتہ کتیریلیرسہ جوجق شماریر . بوسیلہ کبار زادہ لر اکثر یا سفیہ وعقاسنر
اولورلر . چوتکہ بونلرک مربیلری جوجقلک بتون احتراصلریہ «یکی» دیر . و جوجغہ
مادی ومعنوی زجر یا پماز . «السفیہ جلی» دیہ آلائی ایدیان زواللی کبار زادہ لر
بونلردر .

قنالی زادہ طبیعی و تلقینی تربیلری بوصورتہ ایضاح ایتدکدن صوکرہ ارادی تربیہ
کچرہ و دیورکہ ارادی تربیہ مربی طرفدن بایلیر . مربی ، سلیم الخلق صحیح العقل، پرهیزکار،
دیندار، صالح، تربیہ اصولہ واقف غضب و حلم اعتباریلہ معتدل اولمیدر . غایت حلیم
اولان معلم تربیہ دن عاجز اولدینی کی مہور اولان دہ جوجنی مایوس ایدر . و تحصیل

و تربيه دن نفرت ایتمه نه سبب اولور، مشارالیه مربینك اوصافی داهاجانی تصویر ایتك ایچون. نوشیروانك خواجه سنك حکایه سنی آکلادیور: خواجه سی نوشیرانی بعضاً حقسز برده دو کر مش، برده یاز قیش الده بوز طوتدیرر مش نهایت نوشیروان حکمدار اولنجه خواجه تغیه ایتش فقط نوشیروان نم، خواجه مه حرمت وار کنیسنه هیچ بر شی یا بام دیه اعلان ایدنجه خواجه کلش و نوشیروان اوکا تربیه زمانده بیچون ظلم ایتدیکنی صور مش، معلم حقسز بره جزا و یرمه نك نه قدر آجی اولدیغنی نفسنده تجربه ایده سنك دیه اوله یایدم دو بماندیك بر آجینك درجه شمولی تقدیر ایتك ممکن دکلدر جوانی و یرمش. یکی بوز نه یه طوتدیرردك دینجه بونك سببی ده ایلری ده آکلار سنك دیش فی الحقیقه بر قیش کونی نوشیروان اوردوسی ایله حربه کیتش و صوغوغك شدتندن عسکر اوقلری تنظیم ایتمکدن عاجز قالمش نوشیروان قیشین بوز طوتمه آلیشقین اولدیغنی ایچون عسکرک اوقلری تنظیم ایتش و مظفرتی تأمین ایتش.

مربینك تعقیب ایده جکی اصوله کنجه بو خصوصده قینلی زاده ایلک دستور اولارق، طبیعتك فعله توفیق حرکت ایتلی، حکمتی قید ایدیور فقط بوندن مقصد روسونك ویا تولستویك طبیعی تربیه سی دکلدر. قینالی زاده یه کوره طبیعت، چوجفك هانکی قواسنی انکشاف ایتدیریرسه مربی ده او قوایه عطف دقت ایده جکلدر. چوجفده ایلک انکشاف ایدن قوت «حیا» اولدیغنی ایچون مربی بوکا اهتمام ایده جکلدر. بونی تعقیباً انکشاف ایده جك اولان قابلیت صراسیله نظر دقته آلیر. مربی چوجفك حرکاته بو صورتله مداخله ایدرکن اون دوکه مز. دوکمک مجبوری حاصل اولورسه آز اورملی و چوجفك فریاد و فغان ایتمه سنی منع ایتلی و بو حرکت ضعفانك مراجعت ایتدکلری قله بر شئی در دیملی در. مربی تربیه انساننده چوجفك طبیعت و استعدادی و سویه سی نظر دقته آلمه مجبور در. مربی، بونی تفرس ایتلی و چوجفك هانکی قه قابلیت و استعدادی وارسه اونکله اشتغال ایتدیرمیلدر. هرکس، مبدأ فطرتنده بر صناعت و برقه مستعد در، نظام عالم، تکامل بشر و ترقیات مدنیه انسانلرک فطرتنده مکنوز اولان بو سر خفی به بو حکمت غامضه یه مستند در. چونکه جمعیتده هر صناعت احتیاج واردر اونلر سز یا شاناماز بویه اولماسه یدی. متنوع صنعتلر و مهم علملر ضایع اولاجقدی و جمعیت معطل بر حاله کله جکدی. بو استعداد ایله درکه انسان مستعد اولدیغنی صناعتی آز زمانده الده ایدز و زماندن چوق مقدارده تصرف ایدر. مستعد اولدیغنی بر شئی تحصیلده چوجق هم چوق زمان غیب

بوگونره دونه

پریشان کولک یوقدر قراری
نیچون معتاد ایدتمش آم وزاری
آزار هرکوزده بز رنگ فضیلت
بولور عمقنده ضد ، لیل ونهاری .

بوکون « اثر نبیه مقتی ز »
وطن باشند باشه هجرت دیاری .

کوکل تختندن ایندیردک نهایت
سدیری خاک اولان برشهریاری .

بقا اقلیمنه کوچکمک کوزوکدی
دلک ، قلب طبعدر مزاری .

شهید حق اولان بر روحک ایواه :
یازیق نسیان اولورسه تربهداری .

سراسر بر دم اولمشدر بو دوران
عدم وصل ایلمش یأس و مساری .

صولان کولار ، صوصان بلبلرک آم
خزانلردن حزین اولدی بهاری .

طاپارکن کوکلز مهر خدایه
کوکل محراق ایدندی نور وناری

اولور بر لقمه نانک جان ، أسیری
چیقار بر نفخه در صوک یادکاری

جهان بر لانه ، بزلر خسته ، بی تاب
اورولمشدر دیکنلرله جوازی .

یتر عالی بو ویران بزم غمده
نیچون تنظیر ایندرسک سن هزاری .

صسی عالی

ایدر هم ده یوکسله مز، مریتک وظیفه سندن
اک مهمی بو خصوصده کی فراستنده در .
بونی تعیین ایتدکدن صوکر او علم ویا او
صناعت اطرافنده چوجوغی درینلشدیرملی
واختصاص ایچون لازم کلن بتون تفرعات
واطرافی تحصیل ایتدیرملیدر . بتون بونلر
کنج یاشنده اولابیلر سقراط تازه فدانی
دوغرولتمق قابلدیر . قارتلادقن صوکر امشکلدر
دیوردی واوکا ، دائما کنج چوجوقلرله
دوشوب قالدیغی ایچون واقع اولان افترا
دوغری دکلدیر چونکه تربیه نك روحنه واقف
ایدی وایشه کنجلردن باشلامشدی .

قنالی زاده تربیه بدنی یه ده عطف اهمیت
ایتمکده در . دیورکه چوجوی دائما نفیس
بیمکره آلیشدر ماملیدر بعضاً قوری اکم
بیمکه اکتفا ایتدیرملی و بو صورته چوجوق
استقبالده هر درلو احتیاجه قارشى مجهز اولـ
بیلملیدر . چوجوق صباح قهوه آلتیسنی چوق
مقدارده آلاملیدر . زیرا بو، تنبللکی و حماقی
تولید ایدر . ویریلرک طعامک نوعه
وهضمک سهولت و بطائنه دقت ایتمک
لازمدر . یازین میوه بیمکدن منع ایتملی قیشین
کورک و آغیر الیسه کیدرملی چوجوغی ده
پیاده یورومکه سوق ایتملی ، سواریلکه ده
آلیشدرملی در . یونانلرک چوجوقلرینه
خصوصی تربیه بدنیه یاپدیرمالرینک سبیلری
بونلردر . مصر چراکسه سنک اولادلرینی

چركستانه كوندروب اوراده چريلكي
وسواريلكي تعليم ايتد كدن صوكر اوردويه
قيد ايله مرتبه مرتبه يوكسلتمه لرنده كي حكمت ده
يودر .

بو مناسبتله قنالی زاده محيطك تربیوی
قيمتی ده قید ایدر . مصرده يتيشه ن كنجلر
تحنت اوزره اولوب جاهل قاليرلردی . بوسيله
مصرده حكومت سورنلر چوجقلريني باشقه
محيطلرده تربيه ایدیورلردی . چوجقه ايلك
تربيه محيطدن كلیر ، عادی و یاراماز چوجوقلرله
قونوشورسه اولرك اخلاقی آلیر چونكه
« طبیعت سارقدر » باخصوص صباوت
زماننده .. يوكسك و اصیل كيمسeler آراسنده ،
علما یاننده بیویه ن چوجقلر او تربیه یی
اكتساب ایدرلر . قنالی زاده تربیه حقه ده کی
خطوط اساسیه یی و تلقیسی بو صورته بیان
ايتد كدن صوكر ا تربیه ده جنسیت فرقی ده
نظر دفته آلیر بو طرر تربیه ده قیزلر دخی
مشار كدرلر فقط قیزلرك خصوصیت حالی
واردر دیور . وبالخاصه بوجهی عاله تشكیل
ایتمك و خانه اداره ایتمك مسئله لرنده تدقیق
ایدر فقط بو آیری بر بحث تشكیل و تربیه دن
زیاده عاله مسئله نه تعلق ایتدیکی جهته بوراده
الاضاحه لزوم كورولمه مشدر .

صحن مدرسه سی فلسفه واجتماعیات مدرسی

یوسف ضیا

مینی مینیم

یاشاتیور بنده ، یوزك ،
ایلك بهارده ، بر كوندوزك
طاتلی ، ایلیق نشته سی .

*

بکزه تیرم بلبلارك
یوره كندن قوپان دهرین
بسته سنه بن سسکی .

**

بلكه یاشك هنوز اون بش !
حیاتكده هنوز كونش
اورتوله مش بولو طرله .

*

روحك یوق دردی ، یاسی ،
یوق كوكلكك علاقه سی
فیرطنه لی بر روزكارله .

**

آره مزده اولان دوکوم :
یوره كدمه بویوتدیكم
چوق شفققل بر محبت .

*

بنم یالکنز بو تمنیم :
کوزهل کوزلی مینی مینم ؛
سن بنم اول الی الابد .

**

سن که ، جنت طوبراغنده ،
کوزه لكك قوجاغنده
آچان ، بیاض بر چیچکسیك .

*

بن که سنی سودیکنی
سویلییه مم . . . بوسوکیتمی
بیلمم ناصیل بیله جکسیك .

« کانون اول - ۱۳۳۹ - قاضی کوی »

بهرت رشری